

B 41036

Història de la presó Model de Barcelona

Cèlia Cañellas

Rosa Torán

Oriol Junqueres

José Francisco Marín

Gemma Garriga

Direcció i coordinació:

Josep M. Solé i Sabaté

Pagès editors

Índex

Pròleg	5
LA MODEL: 1904-1913	
CÈLIA CAÑELLAS, ROSA TORÁN	
Una responsabilitat diluïda en l'entramat institucional	7
La Junta de Construcció de la Presó Model de Barcelona	11
El procés de construcció i els preparatius per a la inaugu- ració	14
Entre el llast del passat i les expectatives de futur	17
La inauguració de l'edifici	17
La modernitat arquitectònica i el sistema cel·lular, a debat	20
Els ingredients d'un fracàs	25
L'estructura interna: gestió i funcionament	27
Funcionaris i Junta Local	27
Vells problemes, noves circumstàncies	32
Els pressupostos	35
Espais i funcionalitat	38
Mobilitat i saturació	38
Mancances i problemes	41
Un sistema penitenciari progressiu i mixt	43
La reclusió individual a les cel·les	45
Els espais comuns: control i classificació	47
Els espais per a la reeducació: aules, tallers i biblioteca	51

L'organització carcerària: repressió i contestació interna	55
Vers la submissió de l'individu	55
La rutina diària	57
Els perills de l'aïllament	61
L'optimisme higienista	63
El motí de 1906 i les campanyes radicals "contra la Bastilla catalana"	65
La Model, escenari de repressió política: consells de guerra, penes de mort	70

LA PRESÓ MODEL ENTRE 1914-1936

ORIOI JUNQUERAS

Introducció	75
La Model durant els primers anys de la primera guerra europea.	
L'eufòria dels diners	77
Les primeres dificultats econòmiques	81
L'increment de la població reclusa i la necessitat de noves obres	84
Les condicions sanitàries a finals de la guerra europea	85
L'inici de l'era dels pistolers. El cas Bravo Portillo	86
Un altre tipus de conflictivitat: la lluita institucional pel control de la Model	87
La vaga de la Canadenca. L'increment de la conflictivitat social i la continuïtat de les dificultats econòmiques	89
El motí d'agost de 1919 i els intents de reforma frustrats	90
Una situació privilegiada per als presos socials	93
El retorn a la política repressiva	95
El motí de la vigília de Nadal de 1919	96
La continuïtat dels vells problemes	99
L'època d'Anido i Arlegui	101
El testimoni de l'Albert Pérez Baró	105
La força dels poders fàctics i la descomposició de la Monarquia	107
Les mateixes misèries de sempre. Moltes bales i pocs medicaments	108
La caiguda del govern Maura-Cambó. El retorn de les garanties constitucionals i la millora de les condicions de vida a la Model	109

El control administratiu i financer de la Model canvia de mans	111
La Model abans de la dictadura de Primo de Rivera	115
Els primers temps de la dictadura.	116
L'afer Aracil-Devesa	118
La dictadura omple la Model d'obreristes i de catalanistes	119
El complot del Garraf	123
Un exemple de solidaritat. L'intent dels líders obreristes per alliberar els nacionalistes condemnats a mort	125
Noves dificultats: l'aglomeració i els "sodomites"	126
Els conflictes interns	128
Els intents de posar la ràdio a la presó	131
La fi de la Dictadura i la proclamació de la República	131
Un nou règim i velles disputes.	134
La Model durant la Segona República.	136
El motí de setembre de 1931	136
La Model republicana també va recloure presos polítics	138
Bibliografia	140

LA PRESÓ MODEL DE BARCELONA DURANT LA GUERRA: 1936-1939

J. M. SOLÉ I SABATÉ

La xifra de detinguts	149
Els reclusos	150
Vida quotidiana	159
Declaracions de testimonis franquistes sobre la presó Model	162

BIOGRAFIA DE LA PRESÓ MODEL DE BARCELONA: 1939-1962 FRANCISCO JOSÉ MARÍN

Un context per a una presó	165
La presó d'una ciutat ocupada i un país vençut. La llarga postguerra: 1939-1950	166
El compte enrere des de la Model	166
La dura repressió. Una presó de vençuts: 1939-1944	168
Barcelona sota un règim especial d'ocupació: del 26 de gener a l'1 d'agost de 1939	169

La repressió judicial i les execucions sumaríssimes	171
La depuració en les administracions	172
La repressió laboral com a arma política	173
L'oposició que es resisteix i la misèria que colpeja: 1945-1950	174
La presó d'una ciutat en desenvolupament amb un "règim" internacionalment no assetjat: 1951-1962	175
L'espai carcerari: la Model adapta "el seu" model arquitectònic	177
L'espai físic de la model	177
Un edifici tocat per la guerra	177
Amuntegament i runa: 1939-1944	177
L'ús dels diferents espais	182
Una rehabilitació llargament esperada: 1951-1962	187
Inversions per a rehabilitar	187
La Model, presó de dones	188
La població reclusa de la Model: 1939-1962	189
La població reclusa de la Model: l'any 39 i la dècada dels quaranta	190
L'amuntegament: 1939-1943	190
La dècada dels cinquanta i els primers seixanta	192
Autoritats penitenciàries i funcionaris de la Model	195
Autoritats penitenciàries franquistes	195
Els funcionaris de la Model: 1939-1950	198
El personal directiu de la Model o Secció Tècnica: 1939-1962	199
La vida rere les reixes	200
Viure esperant la mort: les execucions a la Model	200
Quantificació de les execucions a la Model	203
Sanitat, higiene, alimentació i mort natural	204
Malalties i epidèmies	204
Alimentació	207
El menjar a la postguerra: una fam que mata	207
Morts naturals	210
El treball i l'ocupació com a eix del "tractament" penitenciari .	212
El treball remunerat a la Model	212

Camps de condemnats, colònies militaritzades i empreses externes	213
Tallers penitenciaris: 1939-1949	218
Ocupacions i treballs no retribuïts: “els destins”	222
L'ordre transgredit: faltes i càstigs	227
La llibertat condicional	229
Anotació final	234
Bibliografia citada	234

LA PRESÓ MODEL ENTRE 1962 I 1983

GEMMA GARRIGA

Introducció	237
Infraestructures	238
Cosits i pedaços	243
Personatges vinculats al món de la presó	248
Els presos	248
Els funcionaris	251
Condicions de vida a la presó	259
L'alimentació	259
Els horaris	261
Sanitat i higiene	262
Les malalties físiques	264
Les malalties psíquiques	265
Les drogues	267
La religió	269
Els capellans	270
Ensenyament	272
Cultura i oci	273
Tallers i destinacions	275
Sancions i invalidacions	277
Secció Oberta	279
La presó viscuda pels seus protagonistes	280
Entre l'acceptació i la resistència	280
Paternalisme social <i>versus</i> reinserció	284

El Patronato de Ntra. Sra. de la Merced i altres entitats col·laboradores	284
Què fou la COPEL?	286
Bibliografia	292